

լուծեան . և մինչ բանք լինէին չափել զհաց ազգային մերոց կրօնից , խղճմտութիւնք տնտեսական զգուշութեան 'ի վեր երևէին 'ի շինութի լսողաց , մանաւանդ յատենին , որ առանց համարակալութեան առատանայր առ տեսչութիւն քաղաքական բարեկարգութե , և չափաւոր զբիւրաւորան համարէր : Վախ արհիւսկոյսք եղեն յանդիման , և զհետնոցա եպիսկոպոսունք և ապա երիցունք կարգ ըստ կարգէ . թշնամանք , խեղկատակութիւնք խուժէին առ ամենայն քուէարկութիւն . սակն մարտիրոս իմն էր , և բեմ գաղղիացի և քրիստոնէայ ատենին ոչ ինչ ընդհատ 'ի բարձունդակէ ատենին , յորմէ (Յուլիանոս հեթանոսամիտն հալածէր և ծաղածանակ առնէր զքրիստոնէայս : Չէր որ 'ի նուաստ ճոռումաբանից աւանաց , յորոյ չէին 'ի գրապանի թշնամանք , վիժածք խակութեան մտաց իւրոց , վրթերեանն երգիծաբանութիւն կամ թէ ումեք սիրելի ևս իցէ պսել հարուածն ըստ օրինադիր հանդիսի :

Իբրեւ պաշտօնեայք քրիստոնէութե մի ըստ միով անցին ընդ փուրսիչն և ընդ բրածեծ , 'ի կարգ անկան կանոնիկոսք : (Յայնժամ ոմն 'ի գործակալաց սրացաւ 'ի բեմն , ճակատ նորա լուսաւոր 'ի փառացն զոր շահելոց էր , և այնպիսի իմն տեսլեամբ , զի թուէր իմն ասել . “ Հայա , ունկնդիր լերուք , այժմ իսկ անհնարինս ծաղը արարից ” : Անկնդիր եղեն գործակալին , և նա ասէ . “ (ինչ պիտանացու իցեն կանոնիկոսք ” . որպէս թէ ասէր , (ինչ պիտանացու իցէ գաղձն , յինչ պիտանացու իցէ փուշ և տատասկ . յինչ պիտանացու իցեն թերթք վիպասանուէր : Մտեանն , իբրեւ զի հզօր էր մտօք , 'ի լուր փիլիսոփայական հանձարոյս զկայ էառ , և ջերմ ոգւով հաստատեցաւ ' եթէ քան զի առ չարի ' անհնարին էր սպանանել զկանոնիկոսս , այնու մարթ իցէ առնուլ քաջալեր ' զի մի ևս կարող լի-

ցին 'ի վեր առնուլ զոր 'ի կարգ իւրեանց : (ինչ պիտանացու իցեն կանոնիկոսք , կրկնէին մեծախոհադոյնքն ատենին , և մեծամեծս քրքիջ բառնային . իբրեւ թէ ասէին իմն ' եթէ իշխէին . (ինչ պիտանացու իցէ քրիստոնէութիւն . քանզի 'ի ջնջել նոցա մեծապէս նուազէր սակն , և մարթ էր այնու յաճախել զկողմն տեսչութեան քաղաքական կարգաց 'ի բարգաւաճանս բարեկրօն վարուց , 'ի պերճութիւն գաւառին , և չափաւորութե ոչ սակաւ : Առութե տեսող գոլով հանդիսին ասէի ցանձն իմ . “ Վրիստոնէութիւն տայ պատասխանի . — Համբերութի ” : Վերայ եհաս մաղձացաւն մատուցանել նմա բարեպատեհ ժամ զպատասխանուոյս , և գիտէք ամենեքեան եթէ քրիստոնէութիւն որպէս յօգուտ 'ի կիր էարկ զգէպսն :

(ԱՒԱՐՏՆ ՅԱՌԱՋԻՎԱՅՍ)

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Պարիէ ' :

Եւ մանտրտիկ թռչունները անհանգիստ , շատախօս և ուրիշ ամէն թռչուններէն աւելի սրտոտ են : Սովորաբար շատը մէկտեղ կը պտըտին մէկ ծառէն մէկալը թռչտելով , վեր վար ելլելով իջնալով . ոտքերնուն վրայ ալ ճանկեր ունենալուն համար ' ինչ դիրքով կ'ուզեն նէ ' դիւրաւ կը կենան . երբեմն նաեւ բոլորովին կռնկի վրայ կախուածի պէս ծառերուն կեղեկները կը կտցեն : Երբեք դիւրաւ բռնելու համար ծուղակին քովերը բուժը կամ ուրիշ գիշատիչ թռչուն մը կը դնեն . ասոնք անիկայ որ կը

1 Աս անունը դրինք Լիննէոսի Parus (Պարոս) ըսածին , որ տառերէն ճշմարիտ գոյնը կամ լուր գոյնը , և ռամկօրէն գիտիւ կ'ըսուի . գաղղ . Mésange, ու Charbonnière. Իս . Cinciallegre. անգլ . Tit.

1 Մեծ Պարիկ : — 2 Փոքր Պարիկ : — 3 Թուխ Պարիկ : — 4 Կապոյտ Պարիկ :

տեսնեն , ամէն վտանգ աչքերնին առնելով՝ յանդգնութեամբ կը յարձրկին վրան որ ծեծեն սպաննեն իրենց թռչնամբն , ու մէկէն կը բռնուին կը մնան : Իսկ ան առենն ալ սաստիկ կը կատաղին , ու որչափ որ կրնան՝ կ'աշխատին որ վարմը պատուեն , վանդակը կըրծեն , մարդուն ձեռուրները ճանկըտեն , կտուցով զարնեն . շատ անգամ ալ իրաւընէ կը պատուեն վարմը ու կը փախչին : Արեւիկունին է որ և իցէ հունտ . երբեմն ալ իրենցմէ մանր

թռչուններ բռնելով՝ անոնց ըղեղը կը հանեն կ'ուտեն : Շատ բազմածին են . մանաւանդ մէկ տեսակը կայ որ մէկ անգամ թուխս ստելուն 20 հաւ կիթէն աւելի կ'ածէ : Իսկոյմէ ոմանք իրենց բոյնը առանց աշխատելու ծակուծուկ տեղուանք կը դնեն . ոմանք շատ վարպետութեամբ կը շինեն ու ճիւղերու ծայրերէն կը կախեն , ոմանք ալ պարզ ճիւղերու մէջ կը շինեն :

Վշտաւոր չորս տեսակ են ասոնք , ու աւելի գոյներովն ու մեծութեամբ

բը իրարմէ կը տարբերին : Շատին վրայի գոյնը մոխրագոյն կամ մուգ գեղին է , փորը գեղին կամ ճերմակ , գլուխը սև : Երկայնութիւննին ընդհանրապէս չորս բթաչափ ու քիչ մը աւելի կամ պակաս :

ԲՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Երեւոյի զանազան երկրի :

Երեւոյի առաջ Բազմավիպիս 5 թուոյն մէջ գրինք Երեստանդնուպօլիս քաղաքին վրայ եօթը տարուան մէջ եկած անձրևը , որուն միջին չափն էր 25 1/2 մատնաչափ : Ուստի հոս ալ գրենք , ինչպէս որ խոստացանք , զանազան կլիմայի տակ եկած տարեկան անձրևին միջին չափը :

	Բնական	Գաղ. Կրի-բաժնի
Սուրբ Դովնիկոս , Անգիլեան կղզեաց մէջ	97 " 3 .	308
Կրանատա	89 " 8 .	284
Պոմպայի , Հնդկաստան	65 " 8 .	208
Կալկաթա	64 " 9 .	205
Ճենովա , Իտալիա	44 " 2 .	140
Փիզա	39 " 2 .	124
Միլան	30 " 3 .	096
Նափոլի	30 " . . .	095
Լիոն , Գաղղիա	28 " 1 .	089
Լիվերպուլ , Անգլիա	27 " 2 .	086
Մէնչեսթըր	26 " 6 .	084
Վենետիկ , Իտալիա	25 " 7 .	081
Լիւ , Գաղղիա	24 " . . .	076
Լոնտրա , Անգլիա	16 " 9 .	053
Փարիզ , Գաղղիա	15 " 9 .	050
Մարսիլիա	14 " 10 .	047
Փեթրպուրկ , Ռուսաստան	14 " 6 .	046

Եւրոպացիք այսպիսի քննութիւններ չըրած , մարդս կրնար կարծել թէ ամենայն երկրի վրայ հաւասարապէս կ'անձրևէ , կամ թէ մանաւանդ բևեռային ցուրտ երկիրները աւելի անձրև կուգայ քան թէ այրեցած գօտիին տակը : Եւս այս աղիւսակէս յայտնի կ'երևնայ թէ ընդհանրապէս խօսելով՝ անոր հակառակն է : Հասարակածին տակ ամէն տեղէ աւելի անձրև կուգայ , և քանի որ բևեռին

կը մօտենայ՝ այնչափ կ'ընուազի անձրևը . և յիշուի , թէ որ այսպէս չըլլար՝ արևուն տաքը կ'երէր կը մրկէր և ամայի կ'ընէր երկիրը : Իսկ բևեռներուն մօտերը արևուն տաքութիւնը քիչ ըլլալով , թէ որ նոյնչափ անձրև գար , խոնաւութենէ և ջրհեղեղէ կ'ապականէր երկիրը :

Եւ տեսնելով՝ սքանչանալու է Եւտուծոյ նախախնամութեանը գործքին վրայ , որ իւր անհուն իմաստութեամբ մեր ամէն հարկաւորութեցը հոգ տարեր է , և ինչպէս գերագոյն գիտութեամբ կարգադրեր է տիեզերաց մեքենան որ առանց սխալելու՝ գերագոյն մեքենայագործին դրած օրինօքը կը շարժի , և առանց մեր գիտնալուն մեր պիտոյքը կը լեցնէ :

Եւս յայսմանէ շարժեալ քան թէ մեր ընթերցողաց հետաքրքրութեանը նիւթ մը պատրաստելու համար , այս աղիւսակս գրինք , որով յայտնի իմացուի թէ գիտութիւնը մարդուս անհաւատութիւն չսորվեցընէր , այլ ընդհակառակն՝ քանի որ մարդս գիտութեան պարապի և բնութեան գաղտնիքը քննէ և սորվի , այնչափ աւելի Եւտուծոյ մեծութիւնը և անհուն բարութիւնը կ'իմանայ : Ինչպէս կ'ըսէ նոր դարերուս երևելի փիլիսոփան Պաքոն , թէ կցկտուր ու վերի վերոյ գիտութեան հետ կարելի է որ անհաւատութիւն ըլլայ . բայց կատարեալ փիլիսոփայութիւնը մարդս չէ թէ անհաւատ՝ հապա աղէկ աստուածապաշտ կ'ընէ : Եւ այս բանս գործքով ցըցուց իր վրան երևելին և անմահն՝ Եւետոն , որ իրմէ առաջ եկող փիլիսոփաները գերազանցեց , և գաղտնեաց բնութեան աւելի վերահասու եղաւ , և հաշուի տակ ձգեց երկնային մարմնոց շարժման օրէնքը , և ոչ երբէք Եւտուծոյ անունը կը յիշէր կ'ըսէն՝ առանց գլուխը բանալով պատկառանք մեծարելու :

* *